

Godina 2020
Broj 006

Epidemija coronavirusa ili što možemo znati o onome što ne znamo

Uvod

Ova *policy* analiza je napisana 10. veljače 2020. godine i opisuje stanje na taj dan. Epidemija novog coronavirusa (WHO terminologijom označen kao: 2019-nCoV) u posljednjih je dvadesetak dana u punom jeku te je gotovo u potpunosti zaokupila vijesti koje nam pristižu iz Kine. Prema najnovijim dostupnim informacijama, epidemija koja je krenula iz kineske provincije Hubei je još uvijek u uzlaznoj putanji. S 10. veljače broj ljudi zaraženih virusom premašuje 40 000, što (još uvijek) samo naznačava trend ne-ekspanzivnog porasta, dok ukupna brojka umrlih (910) premašuje brojku žrtava epidemije SARS-a iz 2003. godine te ukazuje na nastavak progresivnog trenda. Broj slučajeva oporavka (3466) te relativno značajna razlika u broju teže i lakše oboljelih je sugestivan, ali još uvijek ne može poslužiti kao operabilna činjenica u predviđanju daljnjeg rasta epidemije. U međuvremenu, virus se proširio na četiri kontinenta, a prvi slučajevi zaraženih su se već pojavili u našem susjedstvu, Italiji, Njemačkoj i Španjolskoj.¹

Bez pretenzije za detaljnijom medicinskom analizom, ovi podaci već dovoljno upućuju da epidemija coronavirusa nipošto nije kratkotrajan poremećaj u odnosu Kine sa svijetom te da se društveno-ekonomske i političke posljedice epidemije već mogu projicirati kao dominantni problemi za Kinu u narednom polugodišnjem razdoblju.² Procjene sveobuhvatnog i pojedinačnog ekonomskog i društvenog utjecaja epidemije ovise o ispravnom razumijevanju podataka „s terena“ kao i prepoznavanju njihove međuovisnosti – što s obzirom na paniku i širenje neprovjerenih informacija trenutno predstavlja relativan izazov. Naročito nesigurnim se čine procjene posljedica koje je/će epidemija prouzrokovala/ti na globalnoj razini s obzirom na sve izraženiji skepticizam jednog dijela svjetske javnosti u vezi točnosti i transparentnosti

---

¹ Prema: <https://www.worldometers.info/coronavirus/>

² Primjer rane cjelovite prognoze o utjecaju na kinesku ekonomiju, pogledati: <https://www.project-syndicate.org/commentary/china-coronavirus-three-factors-limit-economic-impact-by-shang-jin-wei-2020-01/chinese>

podataka o razmjerima epidemije. Kao i u čestom broju kriznih izvješća o Kini, epidemija coronavirusa je zbog nedostupnosti pravodobnih informacija ili neupućenosti postala plodno tlo za razne teorije zavjera i lažne vijesti koje oblikuju mišljenje javnosti i glavni su uzrok nesporazuma i panike oko epidemije. S druge strane, nesumnjivo je da je Peking daleko uznapredovao od netransparentnog načina na koji je dijelio ključne informacije sa svijetom oko epidemije SARS-a iz 2002-03. godine. Štoviše, impresionira činjenica da je u roku od sedam dana od pojavljivanja epidemije izvijestio WHO i međunarodnu zajednicu te uspio organizirati jednu od najvećih kriznih operacija u mirnodopskom razdoblju. Ipak, informacije o virusu objavljene su sa značajnim zakašnjenjem.

Kako nismo u privilegiji da jednostavno učinimo dostupnim nedostajuće informacije, pokušat ćemo rekonstruirati i poredati uzroke njihove nedostupnosti. Krenut ćemo od metodološke činjenice da je za razliku od nepoznate nepoznanice (unknown unknown) kakvim se kinesko rješavanje problema epidemije dijelom pokušava predstaviti, na dijelu složeno razumijevanje poznanica i nepoznanica o kineskom sustavu kriznog upravljanja. Ovaj tekst će se stoga usmjeriti prema komparativnoj analizi dostupnih činjenica i procjena o epidemiji, ističući značajne neuralgične točke njenog utjecaja na kineski sigurnosni, politički kao i društveno-ekonomski sustav.

Poznate poznanice o epidemiji coronavirusa

Slučajevi oboljenja nepoznatim virusom javljaju se početkom prosinca 2019. godine. Dr. Zhang Jixian, pulmolog iz Wuhana izvješćuje o novom, nepoznatom tipu gripe, sredinom prosinca dokazuje širenje zaraze s čovjeka na čovjeka (HtHT).³ Krajem istog mjeseca prva upozorenja o novom, smrtonosnom virusu se pojavljuju na internetu, ali ubrzo bivaju cenzurirana kao neodgovorno širenje panike.⁴ Liječnici „s prve fronte“ iz Wuhana, od kojih će kasnije javnosti biti najpoznatiji Li Wenliang, preko društvenih mreža pokušavaju ukazati na razmjere epidemije, ali isprva bivaju označeni kao širitelji panike. Kinesko Ministarstvo zdravstva 31. prosinca šalje u Wuhan grupu zdravstvenih stručnjaka koji nakon dva tjedna utvrđuju kako se ne može sa

---

³ Izvor: <https://www.gisreportsonline.com/how-china-missed-a-chance-to-stop-the-coronavirus-epidemic.politics.3083.html>

⁴ Primjerice: <https://news.ifeng.com/c/7sstzV13dEx>

sigurnošću reći da virus prelazi s čovjeka na čovjeka (HtHT). U međuvremenu, slični slučajevi zaraze se javljaju u drugim kineskim gradovima, a u drugom tjednu siječnja pojavljuju se prvi slučajevi zaraze u Hong Kongu, Tajlandu i Japanu. Kod svih slučajeva je utvrđena poveznica s Wuhanom. Nakon desetina umrlih i stotine zaraženih (od kojih i nekoliko liječnika), kinesko Ministarstvo 20. siječnja ponovno šalje priznatog pulmologa (otkrivača SARS-a) Zhong Nanshana u inspekciju u Wuhan koji utvrđuje nedvojbeno HtHT širenje virusa. Kineska komunistička partija se odlučuje na radikalne mjere sprječavanja epidemije te osniva Stožer za kontrolu i prevenciju epidemije u Wuhanu. Tri dana nakon, 23. siječnja, za Wuhan je proglašena karantena, a virus postaje glavna vijest svih svjetskih medija.

Prvih dana objave epidemije virusa, broj zaraženih i umrlih rapidno raste, konsolidiraju se podaci iz čitave Kine i mjere prevencije se počinju primjenjivati za čitavu zemlju (obveza nošenja maski, izbjegavanje javnog prijevoza, obveza mjerenja tjelesne temperature putnicima, zatvaranje škola, tvrtki i sl.). Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) održava nekoliko izvanrednih sastanaka krajem siječnja te postepeno proglašava visoki stupanj prijetnje epidemijom. Unatoč različitim izvješćima o nezadovoljavajućem kriznom upravljanju kineskih vlasti, WHO reakciju i ekspeditivnost Kine naziva primjernima, kao i poduzete mjere u sprečavanju širenja epidemije. Kineska vlada uvodi stroge restrikcije kretanja za još 15 gradova u provinciji Hubei, obuhvaćajući pod karantenom više od 57 milijuna ljudi. U prvim danima veljače epidemija kontinuirano raste, prvi slučajevi oboljenja se javljaju u Europi. Rusija privremeno zatvara granicu s Kinom, SAD uvodi restrikcije putovanja za putnike iz Kine. Epidemija coronavirusa uskoro premašuje 8000 slučajeva koliko je ukupno bilo zaraženih epidemijom SARS-a tijekom 2003. godine na jugu Kine. Do sredine veljače, Hrvatska i jugoistočni dio Europe nisu zabilježili nijedan slučaj pojave coronavirusa, ipak vlasti strepe od potencijalnog širenja epidemije od strane turista iz istočne Azije i povratnika iz Kine.

Nepoznate poznanice o sigurnosnim pitanjima i propustima u kriznom upravljanju

Iako je reakcija kineske središnje vlasti (prvenstveno centralnih institucija Komunističke partije kao glavnih izvršnih tijela u upravljanju hitnim situacijama) opisana kao „zapanjujuće brza i

odlučna“⁵ ostaje pitanje može li zaista Kina, ma koliko ambiciozno podigla ljestvicu borbe protiv epidemije, izvesti neviđeno opsežnu i zahtjevnu karantenu nad gotovo 60 milijuna ljudi i akciju sprječavanja širenja zaraze nad stotine milijuna direktno ugroženih epidemijom. Ovo pitanje trenutno izaziva prijepore među različitim zainteresiranim stranama kao i medijima koji prate situaciju. S jedne strane, kineski državni i partijski listovi izražavaju optimizam u borbi protiv epidemije potkrepljenim zaključcima o zaustavljenom trendu geografskog širenja epidemije. Iako se razmatralo proširiti promjer karantene, već više od 15 dana stroga karantena se primjenjuje samo u Hubei provinciji.⁶ Objavljuju se objektivno postojeane analize i informacije u vezi predviđanja vrhunca i opadanja epidemije, ističu se primjeri građanske solidarnosti i „svete obveze“ pomaganja sunarodnjacima, stvara se pozitivna slika borbe protiv epidemije naglašavanjem „jedinstva u nevolji“ te „snage zajedništva da se prebrodi muka“.⁷ Osim toga, uz dozu opreza, svjetski mediji su na prekretnici u priznavanju uspjeha postojećih mjera koje je kineska vlada poduzela u sprječavanju daljnjeg širenja epidemije.⁸

S druge strane, evidentne su sumnje koje kineski i strani promatrači upućuju načinu borbe protiv epidemije. Prema američkom Institutu za strategijska istraživanja (CSIS), potpuno je neizvjesno hoće li oslanjanje kineske vlade na „masovne karantene“ usporiti napredovanje epidemije.⁹ Stručni promatrači koji se citiraju u tekstu mišljenja su da je presudna sporost reakcije (provincijskih) vlasti u prvih nekoliko tjedana epidemije (do 20. siječnja). Ovo „strateško spoticanje“ rezultira nedovoljnim angažmanom u ključnim trenucima širenja epidemije te „kako pretjeranom, tako i zakašnjelom reakcijom“ nakon 20. siječnja. Posebno se naglašava propust u pravovremenom djelovanju u periodu između 15. i 20. siječnja (tzv. „5 day opportunity window“) u kojem roku se pretpostavlja da je oko 5 milijuna ljudi „izašlo“ iz Wuhana. Ističe se i neodlučnost netom osnovane Zdravstvene komisije grada Wuhana u identificiranju preventivnih mjera kao i „zamrzavanje“ statističkih podataka o broju oboljelih da bi se „uljepšala“ izvješća za godišnju sjednicu Narodnog kongresa provincije Hubei koja se održavala

---

⁵ Prema WHO: <https://www.who.int/dg/speeches/detail/press-briefing-on-who-mission-to-china-and-novel-coronavirus-outbreak>

⁶ Izvor: http://m.xinhuanet.com/ah/2020-02/08/c_1125545277.htm

⁷ Citirano prema Xinhua: http://www.xinhuanet.com/2020-02/03/c_1125527184.htm

⁸ Izvor: <https://time.com/5781133/china-coronavirus-infections-slowng/>

⁹ Izvor: <https://www.csis.org/analysis/novel-coronavirus-outbreak>

od 6. do 12. siječnja.¹⁰ Neupućenost određenih kineskih medija u „ispravno“ izvještavanje i suzbijanje informacija koje doprinose panici i pojava članaka o „epidemiji“ prije nego je ona bila sankcionirana takvom¹¹ dodatno su osnažile sumnje u djelotvornost sustava.

Kumulativni rezultat ovih propusta i grešaka učvrstio je uvjerenje u nekoliko „neuralgičnih točaka“ kineskog sustava kao (jednih) od uzročnika eskalacije epidemije. Prema Jude Blanchett, stručnjaku za Kinu s instituta CSIS, očiti uzrok spoj reakciji je kroničan politički problem kineskog autoritarnog jednopartijskog sustava, tj. birokratizacija i centralizacija kriznog odlučivanja. Iako se, po riječima nekoliko predstavnika provincijske vlasti u Wuhanu, već sredinom siječnja raspolagalo dovoljnim informacijama za poduzimanje radikalnijih mjera u prevenciji epidemije iste nisu mogle biti odobrene bez izričite naredbe iz Pekinga. Postavlja se stoga sumnja ima li robusni kineski sustav dovoljno fleksibilnosti da se bori protiv jako prevrtljivog i „decentraliziranog“ „neprijatelja“ kao što je coronavirus. Ipak, ovakva argumentacija navodi na krivi trag. Precizno govoreći, teško je utvrditi da li se na nacionalnoj razini zaista moglo efikasnije djelovati unutar „prozora od 5 dana“ budući da ovaj argument počiva na cjelovit(ijo)j post-hoc informaciji i naknadnoj pameti koja je u periodu ključnom za donošenje odluka još uvijek bila podložna sumnjama. Nejasno je u kojoj mjeri je lokalno rukovodstvo „na svoju ruku“ ignoriralo rana upozorenja, s obzirom na pokazatelje koje svjedoče da je provincijska vlada proaktivno zataškavala paniku smatrajući da će naštetiti ekonomskoj situaciji. Ipak, čak i da priznamo da je u tom roku došlo do kratkog spoja u kriznom odlučivanju između lokalne i centralne vlasti, pa i dopustimo da je pet dana previše dugačak period za prepoznavanje cjelovitosti situacije, identificiranje mjera i njihovo izvršavanje, nije li upravo centralizacija kriznog odlučivanja učinkovitija u mobilizaciji nacionalnih resursa kao jedinih mogućih u izvršavanju nacionalne izvanredne situacije kao i korigiranja štetnih odluka lokalnog rukovodstva koje je tvrdoglavo pokušavalo održati stabilnost gospodarstva. U ovoj specifičnoj kriznoj situaciji grad Wuhan ne bi mogao pravovremeno sam djelovati u proglašavanju karantene bez da se oslanja na pomoć države od koje ovisi logistički. Štoviše, sumnje su sasvim opravdane u pogledu „suženog vidokruga“ i inercije njegova rukovodstva da proglasi prioritarnim mjere koje kratkoročno štete lokalnom gospodarstvu.

---

¹⁰ Izvor: <https://www.ft.com/content/fa83463a-4737-11ea-aeb3-955839e06441>

¹¹ Prema ibid 10

Drugi argument koji ishodi iz birokratizacijskog odlučivanja je „strah od donošenja loših vijesti“ po kojem se pretpostavlja da su lokalne vlasti tajile od središnjih ili lokalne i središnje tajile od javnosti razmjer epidemije. Moguće, no ipak jeli racionalno tajiti nešto što je progresivno sve evidentnije i za čiji uzrok ne možemo biti direktno odgovorni? Ukoliko priznamo pertinentnost ovih dvaju argumenata kao „neuralgičnih točaka“ kineskog sustava upravljanja kriznim situacijama, u datom slučaju oni se paušalno primjenjuju i time više mistificiraju nego što razotkrivaju razmjer problema. Ključna sumnja bi li lokalno rukovodstvo u demokratičnijem i decentraliziranijem sustavu donijela odluku od općeg a ne „parohijalnog“ interesa i dalje nije otklonjena. Iznenadjuće, kako tvrdi David Rubin, ali specifičnosti političkog sustava (autoritarni, demokratski) su rijetko presudne za sustav upravljanja krizom.¹²

Značajna „neuralgična točka“ sustava mogla bi biti opsjednutost društvenom stabilnosti i medijskim imidžom (Komunističke) partije koji poput stijega u borbi, ni pod koju cijenu ne smije biti ispušten. Na ovaj problem upozorava i Zhang Junhua s Europskog instituta za Azijske studije kada navodi da je monopol nad informacijama o razmjerima epidemije bio čuvan od strane središnjih institucija partije, a poruka da se epidemija „da kontrolirati i da spriječiti“ postojećim mjerama je zamijenjena „nacionalnim planom borbe“ tek kad je partijska središnjica odstranila mogućnost negativnog publiciteta koji bi potonji mogao imati po partiju.¹³ S tim u vezi treba naglasiti da se mišljenja razlikuju u pogledu prioriteta ciljeva partije i njenoj ustrajnosti u istim. Imidž i održavanje stabilnosti (stability maintenance) uz sprječavanje panike se navode kao glavni razlozi zbog čega su rani „ukazivači“ na epidemiju bili ušutkivani. Međutim, istaknutiji kritičari partije vide ove „elitističke“ ili „samo-održavajuće“ interese kao dominantne i u vrijeme donošenja nacionalnog plana. „Nijedna kriza nije toliko fatalna da je ne mogu izmanipulirati radi promoviranja partije“, ironično navodi Scott Harold, ekspert za istočnu Aziju pri Rand Corpu.¹⁴

Ovdje treba pripaziti da kritika politizacije krizne odluke nije i sama politizirana. Usprkos vlastitom utjecaju, kritički mediji rijetko su „u središtu zbivanja“ pri otkrivaju uzroka nepogoda velikih razmjera. Oni su uglavnom reaktivna snaga, često ovisna o izvorima usko povezanim s

---

¹² Rubin, David M. 1982. "The public's right to know: The accident at Three Mile Island." In: David L. Sills, C.P. Wolf, and Vivien B. Shelanski, eds. *The Accident at Three Mile Island: The Human Dimensions*. Boulder: Westview Press, pp. 131 -141.

¹³ Izvor: <https://www.gisreportsonline.com/how-china-missed-a-chance-to-stop-the-coronavirus-epidemic.politics.3083.html>

¹⁴ Izvor: <https://time.com/5778994/coronavirus-china-country-future/>

nesrećom poput ranih žrtava epidemije. Također, budući da se dinamika krizne situacije brzo mijenja, mediji često izvještavaju o informacijama koje bi, u normalnim okolnostima, odbacile kao neuvjerljive ili nepotvrđene, što naročito važi u ovom slučaju u kojem su službene informacije strogo ograničene. Iz svega možemo zaključiti da ova dva usko politička cilja (imidž partije i održavanje stabilnosti) su za rezultat možda imala povećanje „vremenskog i oportunitetnog troška“ u upravljanju krizom i moguće su utjecala na nepravovremeno informiranje javnosti unutar „petodnevnog prozora“ – no, ne puno više od toga.

Poznate nepoznanice o odnosu između partije i države

Nacionalna borba protiv epidemije coronavirusa je neizvjesna kampanja s potencijalno zabrinjavajućim, bolnim i – najopasnije – ponižavajućim posljedicama po kinesku vladu i partiju. Osim početnih propusta, Kina se sada suočava s tekućim problemima javnozdravstvene krize za koju je teško utvrditi nadilazi li mogućnosti jedne države ma koliko ona djeluje snažna na globalnom nivou. U prvom redu, kineska vlada je preuzela ogromno opterećenje za osiguranje hrane i kvalitetne zdravstvenoj skrbi za 57 milijuna građana pod karantenom uslijed poremećenih opskrbenih i transportnih lanaca te inače preopterećenog zdravstvenog sustava s nedostatnim zdravstvenim osobljem, medicinskim proizvodima i neravnomjernim pristupom građanima. Indikativni pokazatelj je skok cijena medicinskih maski za lice u prva dva tjedna veljače.¹⁵ Bolnice su prepune, a zdravstveno osoblje iz cijele Kine se usmjerava u Hubei. Slab sustav primarne zdravstvene zaštite, posebno u ruralnim područjima je krajnje nepripremljen za suočavanje s ovom epidemijom. Pretpostavlja se da će upravo krah zdravstvenog sustava postati rasadište političkog nezadovoljstva koji će eskalirati društvenim medijima do točke u kojoj vlada neće moći više kontrolirati.

Dok je u vrijeme epidemije SARS-a 2003. godine nezadovoljstvo naroda bilo lakše kontrolirati, s općom digitalizacijom i popularnosti društvenih mreža skepticizam i sumnja u istinitost vladinih tvrdnji kao i u kompetentnost službenika bivaju sve više izraženi. Povjerenje javnosti u krizno upravljanje Vlade ozbiljno je poljuljano prilikom epidemije svinjske gripe 2019. godine. Loše tempirane i radikalne mjere bile su kritizirane zbog načina na koji su nanijele štetu kineskim

---

¹⁵ Izvor: <https://gnews.org/zh-hans/99331/>

proizvođačima svinjetine te naglo povećali cijenu najprodavanije vrste mesa u Kini.¹⁶ Iako na prvi, a posebice strani, pogled djeluje neprimjetno, kritički glas kineske javnosti itekako je ekspeditivan i dovtljiv u načinu na koji posreduje kritiku upućenu partijskim službenicima, pogrešnim razvojnim politikama, koruptivnim praksama i sl. U posebnom, „dijalektičkom“ odnosu s medijskom cenzurom, korisnici društvenih mreža uspijevaju prenijeti kritiku, bijes i nezadovoljstvo. Jedan od primjera je i lavina tekstova i objava koji su uslijedili nakon smrt liječnika Li Wenlianga početkom veljače. Unatoč cenzuri na internetu, dvostruko kodirani, metaforični tekstovi, a posebice meme i tagovi s „Li Wenliangom“ su se „probili“ do javnosti. Kao i u čestom broju slučajeva, reakcija kineskih korisnika društvenih mreža je iznenadila promatrače te su se unatoč privremenoj zabrani okupljanja u nekim glasilima očekivali ulični protesti-komemoracije u spomen liječnika Lija. Smrt liječnika koji je označen kao „širitelj panike“, no slavljen s druge strane kao jedan od prvih prokazivača opasnosti epidemije imala je posebnu simboličku važnost, a prijetnje organizacijom protesta-komemoracije posebno se ozbiljno shvaćaju znajući da su protesti istog povoda potakli najmasovnije građanske mobilizacije u nedavnoj prošlosti. Prijepor oko simboličke žrtve Li Wenlianga pomaže razumijeti usmjerenost građanskog nezadovoljstva kao i nekoliko „tvrdoglavih“ proturječja koje opstaju nakon desetaka godina političkog reformizma.

Ako se – uz dozu pojednostavljenja – od Tiananmenskog incidenta iz 1989. godine Kineska komunistička partija snažnije opredijelila za očuvanje stabilnosti društvenog razvoja i ekonomskog rasta, naspram demokratskih i pluralističkih težnji, dolaskom Xi Jinpinga na vlast društvena stabilnost i povećanje standarda građana praćenog snažnim društvenim, ekonomskim i vojnim razvojem, tzv. ostvarenjem „kineskog sna“ postaje povijesna misija KKP.¹⁷ Demokracija i pluralizam sve više gube „harmoničan“ karakter,¹⁸ a sve više bivaju oprečne ovako shvaćenoj društvenoj stabilnosti. Za legitimitet partije odsudnije je stvaranje i distribucija društvenog dobra nego omogućavanje izbora o istom. Garancija stabilnosti, nepomućeno povjerenje i opravdavanje ugleda postaju rukovodeće smjernice partijskog rukovodstva na čelu s Xijem. Njegovim dolaskom na vlast proturječja između partije i države, vladavine zakona i

---

¹⁶ Izvor: <https://www.theguardian.com/business/2019/nov/23/china-pigs-african-swine-fever-pork-shortage-inflation>

¹⁷ Izvor: <http://www.qstheory.cn/zt2019/bwcljxm/index.htm?baike>

¹⁸ Harmonija (hexie) kao koncept je popularizirana tijekom mandata Xijevoog prethodnika Hu Jintaa.

kodeksa partijske discipline, koja su se od početka razdoblja reformi i otvaranja iz 1980-tih smanjivala postupnim ograničavanjem moći partije, još više dolaze do izražaja. Centralizacijom i konsolidacijom vlasti Xi ponovno naglašava „vodeću ulogu“ partije i njen neprikosnoven mandat za rješavanje kriznih situacija.

Ovaj, kako formalni tako i u mnogočemu neformalni trend vraćanja lenjinističke uloge partiji razvidan je u dualitetu odgovornosti kao i tipičnom prebacivanju odgovornosti na niže instance vlasti koji nastaje u kriznim situacijama. Partijska pravila su formalno uglavnom usuglašena s kineskim državnim zakonima, a provincijske i lokalne vlade (samouprave) imaju zakonski mandat za rješavanje izvanrednih situacija u javnom zdravstvu. Ipak, kao u slučaju „petodnevnog prozora za djelovanje“ lokalnim službenicima su se ruke činile vezanima, a partijski šefir bio teži od državnog. Indikativno je i to što je partijska disciplinska komisija, inače „udarna“ partijska institucija borbe protiv korupcije s mandatom „ulijevanja narodnog povjerenja“, poslana u Wuhan ispitati prijestupe u rukovođenju krizom.

Prebacivanje odgovornosti na niže instance vlasti, s druge strane, predstavlja uspješno prilagođavanje tisućugodišnjem kineskom proturječju između središnje i lokalne vlasti, gdje su „nebesa visoko, a car daleko“, lokalni gospodari često krivci za iskrivljavanje zakona prijestolnice. Makar snažnijom centralizacijom partijske vlasti Peking postaje sveprisutan i pretpostavljen odlukama provincijskog rukovodstva. Stoga se može uskoro očekivati zatvaranje slučaja utvrđivanja partijske odgovornosti za propuste u sprječavanju epidemije čistkom i kažnjavanjem partijskog rukovodstva u Wuhanu i Hubeiju. Dualitet odgovornosti pomaže „dvostuko“ podčiniti one kojima je prebačena sveukupna odgovornost. Kao strategija potvrđivanja legitimiteta ovako strukturirana odgovornost u uskoj je sprezi s održavanjem imidža partije. Noj su podložni svi bez iznimke i u ovisnosti o ozbiljnosti situacije može dosegnuti i sam vrh središnjeg partijskog rukovodstva. Tako kruže nepotvrđene spekulacije da bi Xi bio spreman žrtvovati premijera Li Keqiang ukoliko krizno upravljanje bude imalo nezadovoljavajuće rezultate.¹⁹

---

¹⁹ Izvor: Blanchette: <https://www.csis.org/analysis/novel-coronavirus-outbreak>

Nepoznata nepoznanica monopola nad informacijama

Uspoređujući kineski napor da iskorijeni epidemiju SARS-a prije 17 godina s današnjim aktivnostima, jasno je da su se stvari drastično promijenile u pogledu tehničkih sredstava i medicinske tehnologije. Kinesko gospodarstvo je značajno veće, „snalažljivost“ sustava učinkovitija, a otpornost na krizu robusnija. Međutim, s obzirom na zastoj u pogledu razvoja transparentnog sustava, informacijske politike i opća transparentnost vladinih postupaka gotovo da su ostale nepromijenjene. Peking još uvijek strogo dijeli i stratificira dostupnost informacijama te osigurava da izvanjski svijet (van središnjice, van partije, van Kine) dobije manje potpunu sliku razvoja događaja u zemlji. Može se reći da je isti pristup na djelu i u upravljanju coronavirusom. Odsutnost alternativnog ali vjerodostojnog interpretiranja uzroka propusta u kriznom upravljanju može se objasniti na samo jedan način: dužnosnici to vide kao obranu interesa partije. Takva tvrdnja relativno točno može objasniti izostanak rasprave i šutnju kineskih dužnosnika u periodu prije 20. siječnja.

Nakon 20. siječnja Komunistička partija Kine u potpunosti postaje posvećena suzbijanju epidemije coronavirusa. Predsjednik Xi odredio je kao najvažniji prioritet stabilizaciju gospodarstva i zdravstvenu zaštitu cjelokupnog društva te je izrazio uvjerenje da on i partijsko vodstvo mogu prevladati sve poteškoće. Međutim, uspjeh će ovisiti i o mnogim drugim faktorima – među njima je svakako brz i točan protok informacija. U ovom trenutku nedostaju mnogo kritičnih podataka, poput stope smrti među zaraženim ljudima, točna brzina prijenosa, razdoblje inkubacije virusa i mnogih drugih elemenata potrebnih za razoružavanje smrtonosnog mikroorganizma. Za legitimitet partije svakako je značajno: hoće li unatoč krizi sačuvati monopol nad cjelovitim informacijama.

Odgovor na ovo pitanje ovisi o uspjehu buduće borbe protiv epidemije kao i posredovanju odgovornošću potkrepljenog imidža partije. Pred „decentraliziranim“ i sveprisutnim neprijateljem poput coronavirusa, izazov informacijskom monopolu svakako je njegovanje dvostruke odgovornosti te izbjegavanje situacija u kojem bi dovoljan broj službenika bio prinuđen pretpostaviti pravo na informaciju zaštititi od panike, ili čak u krajnjoj posljedici, narod partiji. Za posljednje se tek može reći da je, uz nužne epistemološke ograde, prava nepoznata nepoznanica kineske borbe protiv coronavirusa.

Zaključak

Epidemija novog coronavirusa nesumnjivo je jedan od najzahtjevnijih javnozdravstvenih kriza u posljednjih dvadeset godina. Brzina prijenosa virusa i stopa smrtnosti prisiljavaju na brzo i odlučno djelovanje, a poremećeni opskrbeni i transportni lanci te osiguravanje primjerene zdravstvene skrbi predstavljaju izuzetan izazov kineskim vlastima. U ovakvoj situaciji razumljivo je da se javljaju sumnje u mogućnosti i sposobnosti kineskih vlasti u pravovremeno i učinkovito krizno djelovanje kao i daljnjoj borbi u sprječavanju širenja epidemije. Osim raznih zavjereničkih teorija i nepotkrijepljenih informacija koje inače prate krizna izvještavanja, do izražaja dolaze i sumnje koje propituju sustavne probleme Kine u kriznom upravljanju. U početnoj fazi izbijanja epidemije tako se činilo neizvjesnim hoće li ili u kojoj mjeri će birokratska centraliziranost kineskog sustava kriznog upravljanja, nesporazumi između provincijskih i središnjih jedinica vlasti, značaj partije u kriznom djelovanju te dvostruka odgovornost kineskih službenika utjecati na borbu protiv coronavirusa. Ključno pitanje – jeli dragocjeno vrijeme u zaustavljanju epidemije izgubljeno zbog sustavnih problema u kineskom kriznom upravljanju – postavljeno je i iz perspektiva koje prikazuju nepoznatim poznate ili poznatost nedostupnih činjenica.

Konačan odgovor na uspješnost kineske borbe protiv coronavirusa još uvijek je rano dati. Ipak, u zadnja dva tjedna ohrabruje odlučnost kineskih vlasti u sprječavanju širenja coronavirusa. Štoviše, izjava šefa Svjetske zdravstvene organizacije (WHO) u kojoj osim brzine hvali „impresivnu“ transparentnost kojom su kineski dužnosnici stupili u akciju otkrivanja, izoliranja i sekvenciranja genoma virusa te dijeljenja informacija sa svijetom ulijeva povjerenje u uspješno rješavanje ove javnozdravstvene krize, posebice naspram sumnji koje su se javljale u početku.

dr. sc. Ivica Bakota
profesor na Sveučilištu Capital Normal u Pekingu
vanjski suradnik Instituta za sigurnosne politike

Kako navoditi ovu analizu kao izvor:

Bakota, Ivica (2020), Epidemija coronavirusa ili što možemo znati o onome što ne znamo, Institut za sigurnosne politike, godina 2020, broj 006, dostupno na: <http://insigpol.hr/download-file/8304/>